

rar que no es diferencia de la ginesta, als ulls de l'observador llec però atent, més que per la seva talla nana i l'escassa ufanor de les seves flors, però creix amb tronc més robust i en masses enormes, sovint quasi impenetrables. En un mot, es tracta de la papilionàcia dita en castellà *piorno* o *codeso*.⁵ Més greu i infundat és encara l'error d'atribuir-li (*AlcM*, § 3) el sentit de 'boll, pellofa que cobreix el gra de blat', error que surt d'una confusió amb el cast. *bálago* i amb el fr. *balle* 'boll': aquest ni remotament no hi té res a veure (pel sentit ni per l'origen, veg. supra nota a *BALA*), i solament un francès que visqué a Conflent donà aquesta indicació confusionària (veg. més avall la variant *bala* del nostre *bàlec*, que ajudà a la confusió). —² A Ribagorça i en part del Pallars ja no he sentit *bàlec*. A la Vall de Boí s'usà *ginèsta* en el sentit de 'bàlec'; i a la Ribagorça estricta els vessants pirinencs estan revestits de *carpi* (nom que manca en els diccionaris) que si bé no és el *sorothamnus purgans* se li assembla. A la vall de Camprodon i les veïnes es diu també *bàlec*, però així mateix *gòdoa*, que segons el *Dfa*. seria una espècie en poc diferent, el *ginestell* o *cytissus scoparius*, l'aspecte i propietats del qual és el mateix. Endemés *bàlec* és més conegut allí i pertot. —³ Rector de Santa Cecília de Riutort, Serra i Vilaró, *Baronies de Pinós*, III, 260. —⁴ Cadastre de 1835, si bé vulgarment hi vagi sentit *Baladrosa*, forma alterada ajudant-hi la influència de *BALADRE*. —⁵ El nom d'aquesta vila fortificada, que fou la capital del Baix Capcir, es documenta copiosament des del S. XII. La grafia oficial francesa *Puyvalador*, es funda en una etimologia popular (potser ja no recent), cat. *valedor* 'defensor', però està contradita unànimement per dotzenes de documents medievals (que tinc colleccionats però no convé detallar ací essent tants): ja Alart en recollí molts i jo n'hi he afegit de citats per altres erudits seriosos o llegits directament. En tots s'escriu *-bala-*: en uns és *Puigbaladós*, en d'altres *Puig Baladors* (ja en un de molt poc més tardà, p. ex. de l'any 1192), en d'altres termina en *-dor* (1359, i molts). Si fos la primera la forma primitiva, s'hauria de tractar d'una formació adjectiva 'turó balegós = ple de bàlecs', però segons la fonètica local (com la general catalana) no es podia perdre una *-s* final de mot, de manera que més aviat deu ser *-or* la terminació primitiva, i l'altra ha de ser una forma secundària amb l'afegit d'una *-s* de plural (i consegüent reducció fonètica de *-rs* a *-s*); forma que ha acabat per desaparèixer de l'ús, car avui només se sent la pronúncia en *-dú* (*pibbòladú*, *pibblòdú*), i així ho tinc apuntat en desenes de localitats veïnes (notes a l'atzar de la conversa, o en els interrogatoris sistemàtics de noms de pobles pròxims). La conclusió més probable és que es tracti d'un genitiu plural antic, (regit per *PODIUM* 'puig'), que analitzarem com a = *puig de bàlecs* — sigui un genitiu llatí *BALATŌRUM sigui el genitiu plural cèltic en *-ōn*. —⁶ En algun cas potser sobre-

visqué sense alteració la forma en *-t*: un doc. valencià de l'any 1611 porta «que no-s partixquen los *baleis* sinó que sien del vassall» (*El Archivo* IV, 391). —⁷ Com observa Nègre, *Toponymie de Rabastens*, §§ 1105-1110 això i l'albigès *balejar* de l'any 1368, ja bastarien per demostrar la inanitat de la teoria del manlleu bretó. —⁸ Pierre Vidal, *Guide du Roussillon*, 191. El mateix P. Vidal, respectat arxiver, ben cert, assegura haver recollit el mot *balaig* (ell escriu *balatg*) com a nom del «balai purgatif» a Montferrer, o sigui en el vessant vallespirenc del Canigó; cosa que no tinc comprovada i no goso acceptar ni rebutjar, però que em ve de nou. Tanmateix hi ha potser una confirmació i ben antiga en un doc. de Rodés (peu NE. del Canigó), de 1392, on *balagium* apareix dos cops parlant de productes agrícoles (Alart, *Inv.*); potser és casual que s'hi parli també de raïm, com en les dades de *baleig* que citare el tot seguit. —⁹ N'hi ha 6 en el vol. I, 335, i 7 en el III, 793. Especialment *Balatedine* (Gregori de Tours), al qual seran idèntics *Balatenno* i *Balateone* (localitzats a la Haute-Vienne i Indre-et-Loire) tot un aire clarament cèltic, també *Balato*, *-onis*, *Balatonna* i d'altres. Per cert que cap d'ells es testifica en data prou antiga perquè no pugui ser en *BALAD-* la forma originària, veg. Antoine Thomas, *Nouveaux Essais*, 44-45. Que d'ací pugui sortir *Balazac* a la Creuse (*BALATIACUM) ja és força més dubtós. —¹⁰ Va convèncer de moment M-Lübke (*Germ.-Roman. Monatschrift* I, 425, i *REW*, 897), si bé aquest li oposava l'escripòl del frl. *barats* 'arç' 'esbarzer de móres' i un milan. ant. *balaza* 'matoll', que de tota manera és dubtós que tinguin res a veure ací. —¹¹ Breus indicacions sobre alguns altres esforços dels darrers anys. Alessio, *RIL* LXXIV, 737ss., i *RLiR* XVII, 167, ha plantejat algunes de les dificultats i cridat l'atenció cap a alguns extrems útils. Un treball de Platz (*Misc. Schuchardt*, 178) ja mostra Wartburg que parteix d'un supòsit fonètic impossible. Un deixeble de Wartburg, Helmut Stimm, en un llarg article (*Festschr. Wartburg*, 1958, 793-117) hi insisteix sense aportar-hi gaire llum, i hi ha introduït elements mal fundats i estranys al nom del bàlec que podrien enfosquir encara més la qüestió, com la confusió amb el fr. *balle* 'boll dels cereals', completament independent (veg. *BALA*) i sense afinat semàntica. Sumàriament indico que no hi ha relació amb el calabr. i sic. *bàlacu*, sic. *barcu*, genov. *balcu* (també cors i sard), que designen una planta d'allò més diversa, *Matthiola annua*, espècie de viola de color groc moradenc, que Rohlf's derivaria de l'ar. *bálaq* «bigarrure de blanc et noir», a desgrat de l'extensió geogràfica, cf. Hubschmid, *Museum Helveticum* VII, 224. —¹² La de l'irl. ant. *bolad* 'olor' (< *BHOLO-*) i *GWEL-* 'punxar' (Pok., 162, 470) convencen molt poc, aquella pel costat fonètic, i aquesta pel semàntic; sense comptar que aquella només consta en irlandès i en letó, aquesta en grec i en balto-eslau, i només en un sentit secundari i inapli-